

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticvm

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

LXVI. Cùm non stat per eum, ad quem pertinet, quò minùs conditio
impleatur, haberi debet perinde, acti impleta fuiſet.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62649](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62649)

exemplum est Ulpiani *Reg. Cum par sit*. Ob hanc causam datum non repetit, qui pecuniam judici pro ferenda sententia iniusta aut meretrici dedit pro sui corporis prostitutione, *can. Non sane 14. q. 5. l. Ubi autem 3. ff. C. l. Cum te 2. G. de Condit. ob turpem caus.* Si inter duos conjuges convenerit; ut altero mortuo bona apud superfitem remaneant: & utroque mortuo, uter eorum prius decesserit, non appareat; atque idcirco duorum utriusque haredum uterque bona ab altero accepta repetat, possessorem præfert Bartolus in *l. Si inter 8. ff. de Reb. dub.* Duobus quoque contententibus de Principatu, si quis meliori Jure utatur, non conset, & Fidelitatis juramentum vasalli possidenti præstent, Jure excusantur; quantumvis Principatum postea ab altero evincatur, Guido Pap. *Decis. 68 C. 92. & Peck. hic n. 2.*

4. Neque possessioni prævalet Ecclesiæ vel alterius causæ Pia favor: quantumvis hujusmodi causarum favor potior sit eò, quò reus gaudet, *c. fin. de Sent. C. re judic.* cum in pari causa reo etiam præferatur actor, qui est possessor, secundum Ruum *Lib. 5. Consil. & Fulgosum Consil. 138. dub. 1.* & minor qualitatis litigantium quàm possessionis ratio in judicio habeatur. Unde Jura, in dubio reum absolvendum clamantia, de reo possessore exaudienda, monent DD. *citt. & Tiracuellus de Jure Primogen. q. 17. opposit. 11. n. 33.*

5. Neque hoc favore possessionis Jura prædoni, furi, & injustis possessoribus aliis patrocinium præstant; quia hos non tuentur contra rerum dominos; cum res his ablatas cum omnibus fructibus restituere, illata damna refarcire, pro injuria quoque satisfacere teneantur, *per c. Gravis 11. de Restit. spoliat. l. 1. §. 31. C. ff. de Vi armata.* Neque refert;

quòd illos tueantur contra actores pari scelere contaminatos; quia sic quoque eis non patrocinantur; cum lucrum, si quod inde habent, auferat filcus: ipsi verò insuper ad pœnas & supplicia promerita trahantur, *Glossa in l. Ubi cit. & Peck. hic n. 8. ad 2.*

Neque tertio; quòd, si uxor viri lenocinio adulterata fuit, licet utriusque delictum sit par, nihilominus matrimonio solutò à viro dos repetatur, quin de uxoris adulterio excipere possit, *l. Cum mulier 47. ff. Solutò matrim.* luculentò argumentò viri possidentis conditionem meliorem non esse, quàm pro dote agentis; quia, esto, quòd aliqui negant, viri & uxoris delicta paria sint, & dotem possideat solus vir, locus tamen Regulæ non foret; quòd dotem repetentis actio non in delicto & turpitudine, sed in honesto tantum dotis contractu fundetur. Præterquam; quòd vir ullo Juris favore dignus non sit; cum uxoris mores aut antè corruperit, aut corruptos postea probarit, ut *JCT. l. cit.* observat.

Neque etiam quarto; quòd possessor plerumque lucrum capret: & in pari causa potior sit conditio ejus, qui de damno vitando certat, *l. Quamvis 11. C. de J. C. F. J. cum;* quia de isto non minus frequenter reos quàm actores certare, litium eventus demonstrant: tum verò; quia de damno certans plus favoris duntaxat habet; quando damnum non sentit ex sua culpa, *Salycet. in l. Cum te cit. & neuter est in possessione.*

REGVLA LXVI.

Cum non fiat per eum, ad quem pertinet, quò minus conditio impletur, haberi debet perinde, ac si impleta fuisset.

Q 99

SUMMA.

SUMMARIUM.

1. *Diversa hac est à Regula 41. jam explicata.*
2. *Ejus & similis legi Civilis sensus,*
3. *Firmatur ratione,*
4. *Et declaratur exemplis promissionis & contractus:*
5. *Institutionis heredis & legati:*
6. *Apprehensionis, possessionis,*
7. *Et collationis beneficij Ecclesiastici.*
8. *Regula ex jure objecta instantia,*
9. *Ab ea notabiles sunt exceptiones.*

1. **A**ffinis, non eadem hæc est cum Regula Imputari 41. supra explanata, cum; quia præfens hæc eos potissimum casus, quibus impletio conditionis ab eo impeditur, cujus interest, eam non impleri: Regula autem Imputari cit. eos ferè spectat, quibus conditionis eventus casu, factò alicujus tertii &c. impeditur, Dynus & Vivianus hic: tum verò; quia posteriori hæc impeditus absolvitur à culpa & pœna: priori verò, sive præfenti Regula ejus favore conditio pro impleta habetur, Strein. hic n. 1. in fine.

2. Sensus itaque istius est, *Quoties in lege, contractu, testamento, aliâve dispositione alicujus favorem spectante, apposta est conditio per eum adimplenda: Et si, cui apposta est, eorum, qua ad impletionem pertinent, nihil prætermittit, perinde haberi debet, ac si conditio fuisset impleta: Et consequi id, quod sub conditione additum est, aut relictum. Quò sensu jure quoque Imperiali receptum est, Quotiens per eum, cujus interest conditionem non impleri, fiat, quominus impleatur, perinde haberi, ac si impleta fuisset: quod responsum Ulpiani & Regula 161. est in Pandectis, Consonat huic Responsum Julia. q. 1. Jure Civili 24. ff. de Condit. & demonstr.*

præterquam quòd JCT. iste omisâ particulâ Non dicat, *Cujus interest conditionem impleri.* Quia in re, et si lis non modica inter DD. sit, ultra lectio alteri præferatur, Ant. Faber in Reg. 161. cit. nihil interesse ait, utra retineatur; quòd ad Regulâ nostrâ sensum utraque reducat; cum una impeditum relevet, altera gravet impediendum.

Ratio Regulæ est; quòd, cum ad impossibile nemo ullâ lege, vel dispositione obligetur, Reg. Impossibile 125. ff. & Reg. Nemo b. in 6. legum conditores, aliarumque dispositionum auctores conditiones dispositionibus suis apponere non aliter videantur, quàm si eas implere possint: neque damno afficere, vel lucrum, aut favorem denegare velle iis, qui ad conditionum impletionem pertinentium nihil omiserunt, cum; ut imitarentur Dominum Deum, hominis conatum & voluntatem potius, quàm externi operis magnitudinem respicientis ac remunerantis, duòque pauperis viduæ minuta præferentis ponderi ac pretio, sacra gazæ à potentioribus illatorum: tum verò; ut occurrerent malitiis hominum, sequiorum consilio ac dolosis machinationibus quoadque ponentium obstacula ad retardandam vel excludendam impletionem conditionum.

Ita firmata Regulæ vigore ex conditionata promissione obligatus, si quò minus conditio impleteretur, ipse obstitit, perinde tenetur, ac si conditio extitisset, Reg. Jure Civili cit. §. 1. in executione 85. §. fin. ff. de V. O. & ex vendito contra emptorem venditor agit, quantumvis contractui apposta conditio impleta non sit: si, quò minus ea impleteretur, non per venditorem, sed emptorem stetit, l. Labeo 50. ff. de Contrab. emp.

Eòdem modò hæres institutus sub conditione, Si servum Titio præstiterit, si ille præ-

iste præstationem non admittat, hæreditatem de Jure adit perinde ut, si Titio præstationem admittente conditio impleta fuisset, *l. Si ita 3. ff. de Condit. instit.* & servus, cui testamentò libertas legata est sub conditione, *Si heredi decem sestertia pendat*, hærede decem oblata accipere renuente liber evadit non minus, quàm si sestertia hæres acceptasset; quòd per eum non steterit, quominus conditio existeret, *l. fin. ff. de Condit. instit.* Sic etiam legatum pro sepultura Monasterio relictum ab eo, qui decessit in excommunicatione, illi debetur: licet testator sepulturam Ecclesiasticam privetur; quòd per hunc, non per Monasterium steterit, quò minus sacra sepultura sit illatus, Baldus *in l. 1. C. de Instit. & substit. q. 1. 1.* & Everardus *Legal. arg. loco a primo ad ultimum.*

6. Eiusdem Regulæ vi, si duorum de duobus Canonicatibus in eadem Ecclesia diversis temporibus à Papa provisorum is, qui provisione posterior est, priorem impediatur, quò minus Canonicatus possessionem in tempore petitam consequatur, prior nihilominus in choro & capitulo posteriorem præcedit, juxta deducta *Lib. 1. Tit. 33. n. 9.* quòd, licet in possessione, stationem in choro & sessionem in capitulo tribuentis, apprehensione præventus sit, nihilominus non per ipsum, sed per posteriorem steterit, quò minus ipse præveniret, Gonzalez *ad Reg. 8. Cancell. Glos. 47. n. 46.* & Barboia *de Canon. & Dignit. cap. 18. n. 13.* Simili modo, si Titius ab Universitate nominatus ad beneficium hanc suam nominationem apud collatorem ordinarium insinuet, ab eòq; ut intra sex menses, à notæ vacationis die computandos, id sibi conferratur petat: collator verò, id intra tempus illud non conferat, collatio pro facta habetur ab ipso die petitionis; quòd non

per ipsum, sed per ordinarium steterit, quò minus collatio intra tempus à Jure præscriptum sit facta, aded; ut nominatus vi præsentis Regulæ potior ac præferendus sit ei, cui beneficium post suam petitionem collatum est à Papa; quia iste ipsa collationis petitione præventus censetur, Rebuffus *de Pacif. possess. in fine, v. Sexto.*

Non magis tamen ista Regulam illustrant firmantque, quàm eam concutiat Primò; quòd conditio inducat formam, *l. Qui heredi 44. & l. Mevius 55. ff. de Condit. & demonstr. & det esse rei, l. Julianus 9. §. 3. ff. Ad exhibend.* ut, si deficiat, actum nullum reddat, *c. Cum dilecta 22. de Rescript. ubi Glossa v. Irritum & Panormit. n. 6.* Secundò casus matrimonii à Berta cum Titio contracti sub conditione: quòd, si conditio non eveniat, non prævalet ei, quòd eadem Berta cum Cajo contraxit absolute: etiam si per Titium non steterit: quominus conditio eveniret: imò etiam si hoc steterit per Cajum, *arg. c. Super eo 5. de Condit. appost.* Tertio; quòd, si Titio mille legentur sub conditione, *Si restatoris filiam ducat*, & is hanc præmortuam non duxerit, legatum Titius amittat: etsi per eum non steterit, quò minus nuptiæ sequerentur, *l. Legatum 4. C. de Condit. inferi. leg.*

Sed hæc, eam limitatione quâdam temperandam, potius persuadent, quàm convellant. Primum; quia conditio formam iis solum casibus inducit, quibus constat aut rationabilis præsumptio est, disponentis voluntatem conditionis eventui sic fuisse alligatam; ut ex quacunque demum causa illa non evenit, dispositionem valere, eaque indolentem favorem competere noluerit: non etiam casu, quò eum si eventum certo aliquò modo v.g. dolosa advertarii machinatione im-

impediri contingat, dispositionem nihilominus valere & conditionem pro impleta haberi voluisse, præsumptio est; ut hoc casu est, per *Reg. cit.*

Alterum; quia Regulae locus non est; quando rationabiliter præsumitur, conditionem promissioni vel contractui appositam eò animò; ut apponens, ejus eventum quomodocunque non secutò, noluerit obligari: sicut propter negotii totam vitam concernentis arduitatem conditio apponi præsumitur sponfalibus & ipsi matrimoniali contractui; quòd, si conditio v.g. si officium honorificum, amplam hereditatem, nobilitatem, vel Gradum literarium fueris consecutus, quando dolosò alicujus consiliò ejus eventus impeditur, pro impleta haberetur, sæpe inducerentur conjugia à contractuentium intentione maximè aliena.

Postremum; quia præsentì Regulae locus potissimùm est in conditione potestativa sive ea, quæ pendet à voluntate ejus, cui apposita est: non etiam in casuali sive eà, cujus eventus à casu pendet, *l. Unica §. 7. C. de Caduc. tollend. V. Sin autem C. de Necest. servis instir.* neque regulariter in mixta, hoc est, ea conditione, quæ à facto ejus, cui apposita est, & aliunde etiam pendet, præferim si impediatur ab aliquo tertio, aut testator conditionem præcisè voluit impleri; sicut voluisse præsumitur testator alicui mille legans, si cum filia sua nuptias contraxerit, *l. Legatum cit. Henric. de Boich. in c. Sicut 22. de Spons. & matrim. n. 6. & Peckius hic in fine.*

REGULA LXVII.

Quod alicui suò non licet nomine, nec alienò licebit.

SUMMARIUM.

1. Sensus & ratio Regulae:
2. Quæ in omni actu prohibito procedit:
3. Nisi prohibitionis ratio suo tantùm nomine agentis obstat.

IN istius sensu reddendo variant Interpretes. Mihi perspicuus quidem ex verbis: limitatione tamen aliquà constringendus videtur; ne à communibus Juris Regulis & receptis definitionibus recedat.

Sensus ergo est, *Ea, quæ licitè non sunt nomine vel voluntate proprià, licitè etiam non sunt nomine & voluntate alienà: nisi prohibitionis ratio propriè duntaxat, non etiam alienò nomine agentis obstat.* Ratio est; quòd regulariter in omni negotio quis pro se & ad se aliquò modò pertinentibus faciliùs, quàm pro aliis admitatur, *can. Prohibetur 14. §. Hi tamen 2. q. 1. & l. Feminis 14. ff. de Procurat. &* si pro se non admissus admitteretur pro alio, id quod unà vià prohibetur, alià admitteretur, contra *Reg. Cùm quid 84. infra declarandam.*

Atque huic Regulae locus est in omnibus, non solum Naturali & Divinò Jure prohibitis; ut sunt furta, rapinæ, vitiorum, Simonia, perjurium &c. sed humanò quoque vetitis; nam simplex Sacerdos neque suò neque alienò nomine ac voluntate aut vice Christum consecrere, confirmare baptizatos, conferre Ordines, Ecclesias consecrari &c. potest, *c. Quantum 4. de Consuet. & c. fin. de Consecrat. Eccles. excommunicatus, sicut suò, c. Intelleximus 7. de Judiciis & c. A nobis 2. de Except.* sic etiam alienò & procuratoriò nomine in judicio agens repellitur, *c. Post cessionem 7. de Probat. Pupillus neque pro se, neque pro alio, l. Minor §. 1. ff.*